Xərclərin idarəedilməsi (Cost Management)

Resource planning – resurs planlaması

Cost estimating – xərclərin qiymətləndirilməsi

Cost budgeting – xərclərin büdcələşdirilməsi

Cost control – xərclərə nəzarət

Xərclərin idarəedilməsi layihənin başlanğıcından sonunadək layihə xərclərinin planlaması, hesablanması və yoxlanışını əhatə edir. Xərclər hesablanarkən, sərf ediləcək əmək, materiallar, təchizat, xidmətlər, inflyasiya, günlük xərclər və s. nəzərə alınmalıdır. Başlanğıc mərhələsində layihə üçün təqdim edilmiş xərc reallıqla 25%-75% fərq yarada bilər, harda ki, planlama mərhələsində bu daha detallı edildiyi üçün reallıqla fərq 5-10% ola bilər.

Ümumi xərcin hesablanması (WBS üzrə)

WBS (Work Breakdown Structure) – İşlərin parçalanma diaqramı üzrə görüləcək işləri böldükdən sonra ən aşağı səviyyədən başlayaraq ümumi işin xərcini hesablaya bilərik.

Xərclərin hesablanması (Budget Estimation)

Zaman (Schedule) planlamasında öyrəndiyimiz qiymətləndirmə texnikaları büdcə üzrə də keçərlidir. Xatırlayaq:

- 1. Expert Judgement Ekspertlərin rəyləri əsasında qiymətləndiririk. Hər bir iş təxmini nə qədər zaman bitər qeyd edirlər.
- 2. Analogous Estimating Əgər keçmişdə oxşar layihə və ya işlər görülübsə, onlardan alınan məlumatlara əsasən qiymətləndirilir.
- 3. Parametric Estimating Analoji hesablamadan biraz daha dəqiqdir. Burada biz biraz riyaziyyat da işlədirik. Qiymət, ölçü vahidləri, və iş saatları üzərindən hesablama edirik.
- 4. Three-point Estimating Ən yaxşı təxmin və Ən pis təxminin arasında bir qiymət seçirik.
- 5. Bottom-up Estimating Ən kiçik tapşırıqdan başlayaraq qiymətləndiririk və toplayaraq, ümumi iş həcminin xərcini çıxarırıq.

Bu texnikalardan istifadə edərək xərcləri hesabladıqdan sonra ümumi büdcə hesablanacaq. Büdcəni hesablayarkən yenə də, zamanı hesablayanda qeyd etdiyimiz Contingency və Management reserve-lərdən istifadə edirik.

Qazanılmış Dəyər Analizi (Earned Value Analysis)

- 1) PV Əvvəldən həmin tarix üçün nə planlanmışdı. Hər şey plan üzrə getsə, bu qədər qazanmalıyam (və ya bu vaxt işi tamamlamalıyam).
- 2) AC Reallıqda xərcim (və ya bitiş tarixi) necədir
- 3) EV Cari tarix üçün tamamlanmış iş həcmi nədir
- 4) SV (Schedule Variance) = EV PV
 - SV müsbət olarsa, biz cədvəli qabaqlayırıq
 - SV mənfi olarsa, biz cədvəldən geri qalırıq
- 5) SPI (Schedule Performance Index) = EV/PV
 - SPI < 1 Pis. Geri qalırıq cədvəldən
 - SPI > 1 − Yaxşı. Cədvəli qabaqlayırıq
- 6) CPI (Cost Performance Index) = EV/AC
 - CPI < 1 − Pis. Büdcəni aşırıq
 - CPI > 1 Yaxşı. Hesabladığımızdan az çıxır xərcimiz

Qazanılmış dəyər analizi ilə büdcəni aşıb-aşmadığımızı, cədvəldən geri qalıb-qalmadığımızı, Xərc və Cədvəl üzrə performansı, Bitmə tarixi və bitişdəki ümumi xərci tapa bilərik.

Keyfiyyətin idarəedilməsi (Quality Management)

Keyfiyyətin idarəedilməsi zamanı Layihə rəhbəri aşağıdakılardan əmin olmalıdır:

- 1) İstifadəçilərin tələbləri detallı alındı?
- 2) Tələblər tam olaraq sənədləşdirildi?
- 3) Bütün maraqlı tərəflərdən razılıq alındı?
- 4) Dəyişikliklərlə məşğul olmaq üçün təyin edilmiş proses var?
- 5) Keyfiyyətin nəzarət və idarəedilməsi üçün proses var?

Fishbone, Why-Why or Ishikawa Diagram

Keyfiyyət nəzarəti zamanı hər-hansı problem aşkarlandıqda, səbəbi tapmaq həllə gedən an sağlam yoldur. Problemin kökünü araşdırmaq üçün isə komanda bir araya yığışır və müzakirəyə başlayır. Müzakirə zamanı problemin araşdırılması üçün istifadə edilən ən məşhur üsullardan biri Fishbone diaqramıdır.

Ən Sağ tərəfdə yəni baş hissəsində Problem qeyd olunur. Sonra isə balıq sümüyü şəklində problem və altında yatan səbəblər bir-bir qeyd olunur.

UAT (User Acceptance Test) (İstifadəçinin qəbulu testi)

UAT – Testlər, İT dünyasında olan ən popular testdir demək olar. Biz, istifadəçilər üçün hər hansı proqram təminatı hazırladıqda, onun real bir testini görmək üçün bu növdən istifadə edirik. Proqram təminatı hazır olduqda onun beta versiyası hazırlanır və müəyyən bir qrupa açıq elan edilir. İstifadə zamanı qarşılaşdığımız xətaları qeydə alırırq və onların həlli üzrə işləri icra etməyə başlayırıq.

Bu tip testlərin mütəxəssislər tərəfindən deyil, real müştəri – istifadəçi tərəfindən edilməsi məqsədəuyğundur.

Çox zaman öncədən hazırlanmış ssenarilər üzərindən testlər aparılır. Sseanarilər istifadəçilərə təqdim edilir və onların yoxlayaraq uğurlu olub-olmaması haqqında məlumat vermələri tələb edilir.

Agile: Definition of Done

Çevik idarəetmə üsulunun bazara daxil olması ilə yeni terminlər yaranmağa başladı. Bunlardan ən çox anlamaqda çətinlik yarananlardan biri də "Definition of Done"–dır. Belə ki, çoxu bu termini AC (Acceptance Criteria) ilə qarışdırır. AC – bir tələbin tam yerinə yetirilməsi üçün ödənilməli olan kriterialardır. Nümunə üçün, Vakansiyalara müraciət səhifəsində yalnız pdf fayl yüklənilə bilsin və s. Dolayısı ilə, AC hər tələb üçün spesifik və fərqli ola bilir.

"Definiton of Done" isə bir dəfə təyin edilir və bütün tələblər üçün eynidir. Nümunə üçün, iPhone üçün "Definiton of Done", Apple loqosunun qoyulması, "Designed in California by Apple" yazılması ola bilər.